

is! Próbáljuk meg újból felállítani az értékek sorrendjét, de ezúttal helyesen, s törekedjünk aszerint is élni.

Keresztény Testvéreim! Jóbtól az Isten mindent elvett, s ő mégis azt tudta mondani: az Úr adta, az Úr vette el, áldott legyen az Úr neve. Ez csak alázatos és jámbor zsidó gondolkodás. A kereszténység több ennél. A tanítványok önként mondtak le mindenükről, hogy a birtoklás örömét az adakozás, a szolgálat és a tanítványság örömeire váltsák. Önként lemondani valamiről, ami értékkel bír, az én szememben: ez keresztényi és jézusi. Ez az áldozat. Áldozni nem a feleslegemből, mert ez értéktelen, arról könnyű lemondani. Áldozni abból kell, ami drága, vagyis időmből, pénzemből és erőmből, és annyit, amennyit Isten országának ügye vagy az egyház és népem ügye megkíván. Ez keresztényi, ez jézusi. Nem meghalni kell az egyházért, hanem élni!

Ismerd fel életednek rendjét s életed rendeltetését, és élj összhangban azzal. Istenhez és a világhoz tartozol, tehát nem élhetsz ellenére, csak azzal összhangban. A világ összhangos rendjének őre: Isten. Élj tehát összhangban az Ő akaratával és életed rendeltetésével, mely nem más, mint az Ő igaz gyermekévé lenni.

Jézus azt ígéri tanítványainak és követőinek jutalomképpen, hogy az ő nevéért a százszorosát kapják és megöröklék az örök életet. Az „ő nevéért”, ha el tudjuk hagyni gyarlóságainkat, a földiek ígézetét, s mindazt, ami elválaszt Istentől és embertársainktól, akkor jutalmunk a kiegyensúlyozott, Isten törvényével és életünk rendeltetésével összhangos, megelégedett, békés, nyugodt és tiszta élet lesz. Hát nem a jutalom százszorosa ez az ő nevéért? De Jézus ennél többet ígér: megöröklöd az örök életet. Adja Isten, hogy így legyen. Ámen.

AZ ÖRÖKKÉVALÓK IGÉZETÉBEN (II.)

1Kor 2,12

Kedves keresztény Testvéreim!

A hiterősítő istentiszteletek célja: a mi hitbeli növekedésünk előmozdítása, munkálása, valamint tudatosítása bennünk annak, hogy mi Istenhez tartozunk, Ő a mi mindenkori erősségünk. Ma is Őt keressük, Hozzá fordulunk és Tőle várjuk hitbeli, szellemi, lelki és testi megerősítésünket. A hiterősítő imahét fő témája: a lélek megerősít a mi erőtlenségünkben. (Róm 8,26/a)

Unitárius káténk szerint a Szentlélek: Istennek ereje és jóravezérlő segítségével, mely az értelmet megvilágosítja, a szívet megtisztítja és az akaratot megerősíti. A Szentlélek tehát Istennek jóraindító és készítő ereje, mely megerősíthet bennünket erőtlenségünkben.

Ma nektek, a felolvasott bibliai versek kapcsán a világ lelkének vonzásába került öncélú élet egyoldalúságáról, sivár örömeiről, áldatlanságáról és haszontalan voltáról, valamint az Isten lelkétől vezérelt önzetlen és áldozatos élet teljességéről, örömeiről, áldásairól és hasznáról szeretnék beszélni.

Bibliai értelemben és szóhasználatban a világ alatt nem a földet és az eget, vagyis a mindenséget értjük, hanem e fogalom jelképezi mindazt, ami föl-

di, véges, múlandó és időleges, vagyis ami ellentéte az örökkévalónak és örökértékűnek. Tehát: ami földi, véges, múlandó és időleges, azt a világgal szoktuk társítani, ami pedig örökkévaló és örök értékű, azt Istennel. Ezért mondja Jézus: „Az én országom nem e világból való” (Jn 18,36/a). Ilyen értelemben használja Pál apostol is a „világ lelke” és „Isten Lelke” szótársításokat.

A felolvasott bibliai versek első hallásra ellentmondásosnak tűnhetnek, ugyanis az ember e látható és múlandó világhoz tartozik, aminek tárgya és alanya is egyben, mégis azt olvassuk Pál apostolnál: „Mi nem a világ lelkét kaptuk...”

Igen, tudjuk, hogy az ember e látható és múlandó világhoz tartozik, mégis Istentől kapott lelke által túlmutat e látható és múlandó világon. Ady Endre, egyik legnagyobb magyar költőnk ezt így fogalmazza meg: „Pogány rímek, muzsikák között/ Szomjazok valami örököt” (Pap vagyok én).

A világ lelkétől megérintett és annak vonzásába került ember azonban nem akar hallani és tudni az örökkévaló és örökértékű dolgokról, így hát Istentől sem. Sőt szeret hangzatos álbölcsességeket mondani, mint: „Lélek, lélek, de miből élek”, vagy „lennék én jó keresztény, de hát éhen vesznék, ha komolyan gondolnám”. Az ilyen és ehhez hasonló megnyilatkozások csorbítják az ember méltóságát, rangját, a sajátosan emberi minőségét, mely abban nyilvánul meg, hogy szeretni tud és képes az áldozatos és önzetlen életre. Az ilyen megnyilatkozások épp az öncélú életre vetnek fényt és szűkkeblőséget takarnak. Az Isten Lelkétől vezérelt, az örökkévalók igézetében élő, sajátosan emberi minőségét felismerő ember törekszik hitét igazán megélni és kereszténységét minden élethelyzetben vállalni, s óvakodni ilyen álbölcsességektől, mert tudja, hogy csak az öncélú és üres lelkű keresztény nyilatkozik így vagy ehhez hasonlóan.

Ahhoz, hogy megértsük, hogy a világ lelkétől vezérelt, öncélú és az Isten Lelkétől indított önzetlen és áldozatos élet között mily lényegbevágó különbség van, ahhoz szükséges a kettő párhuzamba állítása. A felolvasott bibliai verset is csak így értjük meg igazán.

Az öncélú, a világ lelkének vonzásába került ember, tervszerűen vagy álnokul, mindenben a maga hasznát, érdekeit, előnyeit, szempontjait és nyereségét keresi. Vallja éppen ezért: „a cél szentesíti az eszközt”, mert mindenben és mindenkiben eszközt lát csupán öncélú élete megvalósításában. Ezért, ha érdeke úgy kívánja, képes „átgázolni” emberi életeken is. Az Isten Lelkétől vezérelt ember nem csak a maga hasznát, érdekeit és szempontjait nézi, hanem a másokét, a közösségét is. Vallja Pál apostollal: „És senki se a maga hasznát nézze, hanem mindenki a másokét is” (Filip 2,4). Számára a cél összhangban kell legyen az eszközzel. A cél soha nem igazolja az eszközt! Az eszközöknek és céloknak erkölcsileg összhangban kell lenniük egymással. A mi életünk, és a világ eszköz valami örökkévaló és örökértékű megteremtésében, megvalósításában és létrehozásában. Ez pedig a keresztény ember számára: ISTENORSZÁGA.

A világ lelkének vonzásába került ember az életet az élvezetek kútfejének tekinti. A földi élet „a gyönyörök kertje”. A világ és a földi élet azért adott - vallja -, hogy az ő öncélú életét szolgálja, éppen ezért az élet által nyújtott örömök poharát fenéig ki kell ürítenie. Mivel csupán öncélú életére gondol, képtelen az életet a maga teljességében látni, pedig az élet: a lehetőségek tel-

jessége, az élet az, amivé lehetünk. Ezért Isten legnagyobb ajándéka! Csak az Isten Lelkétől vezérelt ember képes felismerni „mindazt, amit Isten ajándékozott neki”. Az önzetlen és áldozatos élet a maga teljességében öleli fel az életet. Az Isten Lelkétől vezérelt keresztény ember erejét, s a kapott „lelki ajándékokat”, alkotó és teremtő munkában, a szeretet gyakorlásában, és valami örökkévaló megvalósításában éli meg. Ezzel szemben az öncélú ember hatalmaskodásban, basáskodásban és önkényeskedésben.

A világ lelkének vonzásába került ember az önzetlen és áldozatos életben jólétének és kényelmének veszélyeztetettségét, valamint tönkremenését véli, mert az életet nem annak látja, ami az valójában, mert nem ismeri fel az életben Isten legnagyobb ajándékát és a lehetőségek teljességét. Az önzetlen és áldozatos élet olyan örömök és lelki elégtételek részesévé tehet bennünket, amelyhez másképp soha hozzá nem férhetnénk. Ezért nemhogy szegényíti életünk, hanem, ellenkezőleg, gazdagítja azt, mert az életet nem csak egy oldalról szemléli, hanem a maga teljességében öleli fel.

A világ lelkétől vezérelt embernek nincs önálló véleménye, s e szellemi önállóság hiánya abban mutatkozik meg leginkább, hogy jelszavak és vélemények irányítják, valamint könnyű sikereket és olcsó szórakozást keres. Engedi magát sodródni a világgal, sőt arra gondol, hogy az ő életszemléletében és értékelésében minden a legnagyobb rendben van, mert ugyanúgy gondolkodik, mint a világ. Ezért nem akar más lenni. A világ hangján szól: „Manapság mindenki az anyagiakat tartja fontosnak, mindenki csal, hazudik, lop, erkölcstelen, képmutató és álszent”. Igen, sajnos sokszor így próbáljuk tehetetlenségünket, hitbeli és erkölcsi fogyatékoságainkat, akaratbeli gyöngeségeinket elhallgattatni, eltakarni, s közben megbillent lelki egyensúlyunkat szeretnénk helyreállítani valamilyen védekező és elhárító megoldással. Hasonlítunk a La Fontaine mesében szereplő rókához, amidőn így vélekedünk az elérhetetlen dolgokról: „savanyú a szőlő”. Sőt próbáljuk azon értékeknek hitelét aláásni, amelyek számunkra elérhetetlen messzeségben vannak.

Mérei Ferenc pszichológus mondta: az élet hosszú, bele kell, hogy férjenek abba sikerek, győzelmek, de vereségek, veszteségek, kudarcok és összeomlások, valamint újrakezdések is. Az ember nem szabad magát mindig győzelemhez szoktassa, vagyis minden helyzetből nem kell nyertesként kikerülnie, mert ez az élet titka. Az élet alulnézetből más oldalát mutatja meg, mint felülnézetből. Sebzésből születik az igazgyöngy is. Azonban a könnyű sikerekhez szokott öncélú ember nem érti meg ezt, és ezért omlik össze az élete.

Az élet: körülményekből és választásokból áll. A körülmények mindig adottak és ránkényszerítettek. A választás a miénk és szabad. Így az élet tulajdonképpen választások sorozata. Az unitárius ember oly sokat hangoztatott szabad akarata itt kap hangsúlyt. Isten gyermeke akar-e lenni vagy a világé. Azt olvassuk a Bibliából, hogy „Akiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai”.(Róm 8,14) Bíz rá magad Isten Lelkére és Jézus tanítására és meglátod, hogy jól választasz. Olyanok ezek, mint az iránytű, tájékozódni tudsz velük. Isten törvénye: a legmagasabb életszabályok és erkölcsi elvek foglalata. Ha ezekhez igazodsz, életed örökkévaló értékekhez igazítod.

Az öncélú ember számára a mérték a világ és önmaga. Azonban felebarátja cselekedeteit más mértékkel méri mint sajátját. Nem Jézushoz akar hasonlítani, hanem a másiktól különbözni vagy méginkább különbnek látszani. A világot elfogadja úgy ahogyan kapta, azon változtatni nem akar, sőt öncélú élete érdekében próbálja kihasználni. Vallja, hogy minden azért van itt a Földön, hogy őt szolgálja, és a teremtéstörténetben előforduló „uralkodjál” fogalmat ekképpen értelmezi, holott a vallásos ember teljesen mást ért alatta, és pedig elsősorban felelősséget mindazért, amit Isten teremtett. Sőt mindazt, amit az ember történelme folyamán fáradságos munkával hozott létre, arra úgy tekint, mint természeti képződményre, melynek az a rendeltetése itt a Földön, hogy az ő érdekeit szolgálja.

Az Isten lelkétől vezérelt ember nem elégszik meg a világgal, úgy ahogyan kapta, hanem azt egy legfőbb érték alapján - és ez a keresztény ember számára Isten - alakítani, formálni akarja. Tudja, hogy az élet sokkal több mint öncélú életünk eszköze. Az élet épp az ellenkezője ennek, vagyis a lehetőségek teljessége, valami örökkévaló és örök értékű megvalósításának áldott alkalma és lehetősége. A keresztény értékekhez igazodó ember, aki Istent és a szeretetet tartja a legfőbb értéknek, vallja, hogy az önzetlen és áldozatos élet, mely örökkévaló értékek teremtésére törekszik, nemcsak, hogy megfér a normális élettel, hanem azt alapjában erősíti meg, és olyanná teszi, mely képes felölelni az életet a maga teljességében, és rámutat az ember sajátosan emberi minőségére.

Az igazán vallásos ember az, aki felismeri a lényeges különbséget a szeretet és a korrektség között. A szeretet azt jelenti, hogy szeresd felebarátodat, vagyis érezd magad felelősnek érte és egynek vele, míg a korrektség azt jelenti, hogy ne felelősnek és egynek érezd magad, hanem távolinak és különállónak, hogy tartsd tiszteletben felebarátod jogait, és nem azt, hogy szeresd őt. A szeretet cselekvő törődés azok életével és fejlődésével, akiket szeretünk (Erich Fromm). Azonban sokan a szeretetet összekeverik a korrektséggel és még a bibliai aranyszabályt is a korrektség-etika jegyében értelmezik.

Testvéreim! A mi hibánk abban van, hogy szeretünk félig Istennek, félig a világnak engedelmessé válni. Ez pedig a lehető legrosszabb. Hogy miért? Elmondok egy történetet, amelyből kiderül.

A dél-franciaországi Avignonban, a Rhône folyón egy hidat akartak építeni a középkorban, hogy összekössék a bal parton elterülő német-római császárságot a jobb parton fekvő francia királysággal. Azonban az építők, amikor félig elkészült a híd, összevesztek és a munka abbamaradt. Fél-híd teljesen értelmetlen és hiábavaló dolog, mert nem vezet át a túlsó partra, nem vezet el a célhoz. Ilyen és ehhez hasonló a félhit is. Nem vezet át „ama túlsó partra”, a célhoz. Nem vezet át az örökkévalóságba. Nem érsz el soha a célhoz, ha félúton megállsz. A félig elkészített munkadarab, az selejt, nem ér semmit, nem lehet hasznát venni. A félig csinált dolgok értelmetlenek és hiábavalóak. A félig Istennek és félig a világnak engedelmessé válni élet értelmetlen, hiábavaló, mert nem vezet el a célhoz. Örökkévaló és örök értékű dolgokat fél hitű és -akaraterejű emberek soha nem tudtak alkotni és létrehozni. Csak aki végig tart, az üdvözülni - valljuk. Csak olyan kompromisszumokat, engedményeket kössünk, melyek nem sértik meg életünk alapját, életünk fő gyökerét. Az élet-

ben szükség van valami olyasmire, aminek gyökérszerepe van életünkben. Az pedig a hit. Vele kapaszkodunk a szilárd talajba, rajta keresztül újul meg napról napra az életerőnk. Életünk eme fő gyökerét nem vágthatjuk át, nem bánt-hatjuk és nem sérthetjük meg. (Popper Péter)

Az Isten Lelkétől vezérelt ember egyházának és népének kovásza, azaz a közösségi élet fejlesztője, a haladás ösztönzője és előmozdítója kell legyen. Ismerd fel, Testvérem, az Isten Lelke által, hogy az élet a lehetőségek teljessége, az élet az, amivé lehetünk. Használjuk ki Isten e legnagyobb ajándékát, hogy valami örökkévalót és örök értékűt tudjunk teremteni. Amen.

MEGTARTÓ REMÉNYSÉG

Róm 8,24-25.28/a

Kedves keresztyén Testvéreim!

A reménység nélkülözhetetlen tartozéka életünknek. Sokszor nehéz helyzeteinkben, kétségeink, bizonytalanságaink és határozatlanságaink közt nagyobb szükségünk van rá, mint a testi táplálékra:

A vallásos ember, hitéből fakadóan, minden élethelyzetben bizakodó életszemléletű, reménykedő, hisz a dolgok és helyzetek kedvező alakulásában és jórafordulásában. Meg van győződve, hogy küzdelme nem hiábavaló, sziszifuszi munka, hanem van értelme és „fáradozásának szép eredménye” lesz. Magától értetődően a vallásos ember életszemlélete nem is lehet más, hiszen reménységének alapja: hitből fakadó bizakodás a reménység Istenében (Róm 15,13)

Azonban a baj akkor kezdődik, amikor valaki elveszíti a hiten nyugvó reménységét, és úrrá lesz rajta a bizonytalanság, a határozatlanság, a kétségkedés, borúlátás és csüggedés. Az ilyen ember mindennek csak a kedvezőtlen, a rossz oldalát látja, és úgy érzi, nem talál kivezető utat a reménytelennek tűnő élethelyzetből. Erőt vesz rajta az élet vélt értelmetlensége és hiábavalósága, nem látja értelmét további küzdelmének, és menthetetlenül zuhan a mélység, a vég és a halál felé. Megvagyok győződve, hogy minden kiüttlannak és végzetesnek tűnő élethelyzetből van kivezető út! A tényleges és valóságos ok nem a kiüttlanságban keresendő, hanem abban, hogy ilyenkor elveszítjük azt a fogdózt, amely nem más, mint a megtartó reménység.

Pál apostol hangsúlyozza a remény nélkülözhetetlen voltát többször is - a rómaikhoz írt levelében. Meg vagyok győződve, hogy az apostoli figyelmeztető tanítás időszerűségéből ma sem vesztett. Ma is „a reménység által tartatunk meg.” Ma is csak úgy maradhatunk meg, ha visszatérünk a „reménység Istenéhez”, a mi erősségünkhöz. Erre hívja fel figyelmünket Zakariás próféta is: „Térjete vissza az erősséghez, reménységnek foglyai” (9,12). De épp ily megnyugtatóan és bizakodóan szól Pál apostol is a felolvasott bibliai versekben.

Az apostol a reménység három alapvető vonására hívja fel figyelmünket, és ezek által akarja megláttatni velünk a remény nélkülözhetetlen szerepét és helyét a mi életünkben.